

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРІОРИТЕТНІ НАУКОВІ НАПРЯМКИ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ:
ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ»**

8–9 жовтня 2021 р.

**Харків
2021**

УДК 37.01+159.9(063)
П76

П76 **Пріоритетні наукові напрямки педагогіки і психології: від теорії до практики:** збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, Україна, 8–9 жовтня 2021 р.). – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2021. – 76 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2021
© Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2021

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ
СТУДЕНТІВ ЗВО

Бешлей О. В., Батринчук З. Р...... 5

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У НАВЧАННІ БІОЛОГІЇ
УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Карташова І. І., Подгурський О. І...... 9

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Сеньків О. М., Клим М. І...... 13

НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ
ОБДАРОВАНOSTІ УЧНІВ У ЦЕНТРАХ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Топузова А. В...... 16

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Ходак Г. М...... 22

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

ЗНАЧЕННЯ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Чубрей О. С., Драганчук С. С...... 26

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗМІСТОВНІ КОМПОНЕНТИ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Абільтарова Е. Н...... 29

АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ У 50–80-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Васильчук Н. В...... 32

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ
КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАТИВНОГО ІМІДЖУ ЛІКАРІВ

Роду К. С., Сікорська О. О...... 36

РЕФЛЕКСИВНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	
Сенчина Н. Г.	39
ГОТОВНІСТЬ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ТЬЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Тараджок Д. О.	43
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИХ ТА ІНЖЕНЕРНИХ КОЛЕДЖІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ	
Трофімчук Н. В.	48
СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Чернявська С. М.	51
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ АРТИСТИЗМУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	
Ясковець В. Е.	55

НАПРЯМ 4. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

РЕЛІГІЙНІСТЬ ЯК ДУХОВНО-ВИХОВНА ЦІННІСТЬ В ІСПАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ НА МЕЖІ ХІХ–ХХ СТОЛІТЬ	
Зайченко Н. І.	59

НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА З ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДІВ ПІДЛІТКІВ	
Грушовенко А. О., Шулдик Г. О.	63

НАПРЯМ 6. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

THE DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGY AND SOCIOLOGY IN THE CONTEXT OF INFORMATION AND COMMUNICATION INNOVATIONS	
Skorynina-Pohrebna O. V., Naumik-Gladka K. G.	66

НАПРЯМ 7. ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

ПСИХОЛОГІЧНІ ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	
Колесник О. І.	71

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАТИВНОГО ІМІДЖУ ЛІКАРІВ

Орду К. С.

доктор філософії в галузі освіти/педагогіки

Сікорська О. О.

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувачка кафедри суспільних наук

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

У сучасній науковій літературі існують різні варіанти будови й змісту структурних компонентів комунікативного іміджу. Вони здебільшого охоплюють сукупність тих чи інших рис особистості або перелік складових, які мають загальне відношення до професійної діяльності [8, с. 90]. В основу дослідження феномену *комунікативного іміджу* покладено теоретичні розробки, що стосуються вербальної й невербальної комунікації та комунікативної діяльності людини. Різноманітні аспекти даної проблеми знайшли відображення в лінгвістичних дослідженнях Ф. Бацевича, В. Красних, В. Паращук, Й. Стерніна та ін. Поняття *«комунікативний імідж»* набуло поширення в науковій лексиці завдяки працям Й. Стерніна. На погляд ученого, сприятливий комунікативний імідж забезпечується двома важливими рисами людини: приємністю в спілкуванні та наявністю культурного мовного паспорту [3, с. 184–185].

Учені О. Шевченко, І. Владимірова вважають, що *комунікативний імідж* майбутнього лікаря має визначальну роль у системі його професійних якостей через наявність специфічних комунікативних труднощів у процесі лікувального процесу. Для того, щоб процес взаємин пацієнта й медичного працівника був ефективним, важливе значення мають не лише наявні в лікаря професійні знання, але й уміння ефективно організувати комунікативну взаємодію [10, с. 179].

Визначаючи структурні компоненти *комунікативного іміджу* майбутнього лікаря ми спиралися на характеристики *іміджу*, виокремлені у дисертаційному дослідженні М. Сухолової [8, с. 90]: 1. Імідж – це ретельно пророблена інформація, тому підсвідомо цікавлять якості, що утворюють індивідуальність. 2. Імідж сприймається як безальтернативна сутність. 3. Імідж є динамічним і може змінюватися під впливом обставин та нової інформації. З огляду на вищезазначені характеристики ми виокремили у *структурі комунікативного іміджу* основні компоненти: *когнітивний, поведінковий та особистісний*.

Розглянемо детальніше кожний структурний компонент зазначеного феномену. Так, показниками когнітивного компоненту вважаємо: *знання і розуміння комунікативних процесів, що виникають при вербальній (мова, точність, доречність, логічність) та невербальній (міміка, жести, інтонація, стиль поведінки) взаємодії лікаря, хворого і його родичів; знання правил клінічного етикету.*

Комунікація лікаря здійснюється на трьох рівнях: мовному, паралінгвістичному та невербальному (екстралінгвальному). Мовний рівень – це збір анамнезу, повідомлення про стан здоров'я та ефективність лікування, рекомендації, указівки тощо. На паралінгвістичному рівні відбувається обмін інформацією шляхом міміки, жестів тощо. Невербальний рівень забезпечує лікаря необхідною психофізичною інформацією (вимірювання температури, пальпація, огляд, вивчення результатів аналізів, читання медичної карти, застосування медичних інструментів тощо) [5].

Учені А. Чурилова, М. Попова, Є. Єрмолаєва стверджують, що *клінічний етикет* являє собою сукупність традиційних правил поведінки медичного персоналу, сприяють поліпшенню якості діагностичного та лікувального процесу і встановленню психологічного контакту між пацієнтом і медичним працівником. Таким чином, *клінічний етикет* – дуже велика і важлива частина медичної культури, тому що при вмілому спілкуванні з пацієнтом лікар здатний підвищити життєвий тонус хворого, вселити впевненість в одужанні. З цього приводу видатний лікар В. Бехтерев говорив: «Якщо хворому не стало легше після розмови з лікарем, то це не лікар» [11, с. 242].

На нашу думку, показниками *поведінкового компоненту* є: *володіння нормами культури мови, наявність професійної та корпоративної культури.*

Установлення контакту між лікарем і пацієнтом – невід'ємна складова успішного лікування. Порушення комунікації з пацієнтом щодо діагнозу, прогнозу приводить до численних проблем: зниженням довіри до лікаря, комплаєнсу, ятрогеній. Тому, важливим показником вважаємо володіння нормами культури мови. Зазначимо, що *культура мови* – це володіння нормами літературної мови в його усній і письмовій різновидах, а також уміння користуватися мовними засобами вираження в різних умовах спілкування відповідно до цілей і змістом промови [7]. На переконання учених І. Ворони та І. Прокоп, *професійна культура майбутнього лікаря* – це не лише сума професійних знань, умінь та навичок, а й частина загальної духовної культури, яка проявляється у професійній компетентності, готовності до аналізу й оцінки професійно-етичних проблем, прийняття самостійних рішень, комунікативної майстерності, свідомої готовності

до самоосвіти, саморозвитку, постійного професійного самовдосконалення [1, с. 117]. Слід зазначити, що *корпоративна культура* – це система цінностей та переконань, які розділяє кожен працівник організації та які передбачають його поведінку, обумовлює характер життєдіяльності організації [6].

Показниками *особистісного компоненту* нами визначено: *психологічний такт, клінічну емпатію та комунікабельність*. Особливо важливий у взаємодії лікаря з пацієнтом є *психологічний такт* – уміння знайти підхід до кожної людини, встановити з нею довірчі стосунки і ефективно взаємодіяти. Це вимагає уміння знайти відповідну форму спілкування, тон розмови залежно від психологічного стану та індивідуальних особливостей пацієнта [9]. За Я. Дранько, *комунікабельність*, як особистісна характеристика майбутнього лікаря є доволі важливою складовою проблеми – формування його професійно-значущих якостей [4]. Джерелом комунікабельності є життєвий досвід, мистецтво, загальна ерудиція та наукові методи навчання спілкуванню. У медицині *клінічну емпатію* визначають як адекватне розуміння внутрішніх психічних процесів пацієнта стосовно його проблем зі здоров'ям. *клінічна емпатія* включає в себе: 1 – здатність зрозуміти стан пацієнта, його почуття (емоції); 2 – здатність спілкуватись з пацієнтом з метою розуміння його психічного стану, його емоцій та перевірки точності цього розуміння; 3 – здатність діяти певним терапевтичним шляхом (з урахуванням розуміння психічного стану пацієнта) [2, с. 57].

Таким чином, комунікативні та психологічні якості посідають вагомe місце в сукупності професійно-значущих якостей, що вимагає від викладачів ЗВМО акцентувати увагу на їх формуванні в процесі професійної підготовки, зокрема під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу. Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо в обґрунтуванні експериментальної методики та педагогічних технологій формування *комунікативного іміджу* майбутніх лікарів.

Література:

1. Vorona I. I., Prokop I. A. *Професійна культура в контексті підготовки майбутнього лікаря. Медична освіта. 2020(1). С. 117–121.*

2. Данилова В. В. *Рівень емпатії у лікарів дитячих анестезіологів / В. В. Данилова, А. М. Колісник, А. С. Стародуб // Advances of Science : Proceedings of articles the international scientific conference, Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, 22 February 2019. – Karlovy Vary : Skleněný Mlýstek ; Kyiv : MCNIP, 2019. – С. 55–59.*

3. Довга Т. Я. *Теоретичні засади і технології формування особистісно-професійного іміджу майбутнього вчителя*

початкової школи : дис. ... доктора. пед. наук : 13.00.04. Кропивницький, 2021. 558 с.

4. Дранько Я. М. Комунікабельність як базова складова професійної компетентності майбутнього педагога. *Наука і освіта*. 2011. № 3. С. 34–38.

5. Корж О. Ю. Комунікативні якості майбутніх лікарів. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_11

6. Корпоративна культура. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

7. Культура мови лікаря. Режим доступу: <http://um.co.ua/14/14-6/14-64636.html>

8. Сухолова М. А. Педагогічні умови формування сценічного іміджу викладача вокалу у процесі професійної підготовки: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями). Мукачево, 2020. 267 с.

9. Рогач І. М., Шніцер Р. І., Качала Л. О., Погоріляк Р. Ю. Етика спілкування як складова частина менеджменту в системі охорони здоров'я URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/2687> (дата звернення: 18.09.2021).

10. Шевченко О. М., Владимірова В. І. Емпіричне дослідження комунікативних характеристик студентів-медиків. <http://habitus.od.ua/23-2021>

11. Чурилова А. А., Попова М. Н., Ермолаєва Е. В. Клинический этикет. *Bulletin of Medical Internet Conferences (ISSN 2224-6150)*. 2016. Volume 6. Issue 1. С. 242.

РЕФЛЕКСИВНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ВЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Сенчина Н. Г.

аспірант кафедри теорії і методики дошкільної освіти

**ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна**

Відповідно до ключової реформи освіти України – втілення в життя концепції «Нової української школи» (НУШ) – багато змін повинно торкнутися професійної діяльності вчителя. Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Учителю, згідно з Концепцією, – це людина, на якій тримається реформа: без неї чи нього будь-які зміни будуть неможливими, тому один з головних принципів НУШ – умотивований учитель. Відповідно, мета реформування